

Sp.

829. Tillaga til þingsályktunar

[477. mál]

um nýtingu jarðhita í heilsubótarskyni.

Flm.: Gunnar G. Schram, Eggert Haukdal, Friðjón Þórðarson,
Birgir Ísl. Gunnarsson.

Alþingi skorar á ríkisstjórnina að láta gera áætlun um það á hvern hátt jarðhiti og hveravatn verði best nýtt hér á landi í heilsubótarskyni. Jafnframt verði kannað á hvaða stöðum helst komi til greina að reisa heilsubótarstöðvar er byggi starfsemi sína á jarðhita og hver sé rekstrargrundvöllur slíkra stöðva.

Greinargerð.

Jarðhiti er til ýmissa hluta nytsamlegur svo sem við Íslendingar þekkjum af eigin raun.

Einum þætti nýtingar jarðhitans hefur þó verið minni gaumur gefinn en efni standa til að dómi flutningsmanna þessarar þingsályktunartillögu. Það er nýting jarðhita, hveravatns og hveraleirs til heilsuræktar og baðlækninga. Víða um heim hefur verið komið á fót heilsuræktar- og baðlækningastöðvum sem byggja starfsemi sína á jarðhita og hveravatni, auk ölkelduvatns svo sem alkunna er. Frá fornu fari hafa menn sótt slíka baðstaði sér til heilsubótar en víðkunna baðstaði er m. a. að finna í Pýskalandi, Frakklandi, Tékkóslóvakíu og Ungverjalandi. Hlutadeigandi þjóðir hafa lengi haft verulegar tekjur af slíkum heilsubótarstöðvum. Hafa þeir átt sinn þátt í að laða að erlenda ferðamenn enda eru hinir kunnu baðstaðir í Evrópu mjög fjölsóttir og leita þangað gestir úr öllum heimsálfum sér til heilsubótar, hressingar og afþreyingar.

Þáttur jarðhitans í heilsurækt á slíkum stöðum hefur um langan aldur verið allstór. Farið hefur í vöxt á undanförunum árum að heilsuræktarstöðvar séu byggðar við heitar lindir, m. a. í Ungverjalandi og Japan. Er það ekki síst með móttöku erlendra gesta í huga. Tæplega 30% af nýtingu jarðvarma í heiminum fer til heilsuræktar og ferðamála. Á því sviði er verðmætasköpunin langmest eða rúmlega 50% af heildarverðmætasköpun í öllum jarðvarmaíðnaði í heiminum. Til samanburðar má nefna að tæplega 33% þess jarðvarma, sem nýttur er, fer til raforkuframleiðslu.

Það fer ekki milli mála að á Íslandi eru miklir möguleikar fyrir hendi á þessu sviði. Þeir eru nú að langmestu leyti ónýttir og því má segja að við stöndum á þröskuldi nýrrar aldar í þessum efnunum. Þó hafa framsýnir menn lengi bent á að einboðið væri að nýta auðlindir jarðvarmans og hveravatnsins í miklu meira mæli til heilsubótar. Skal þar sérstaklega nefndur Gísli Sigurbjörnsson forstjóri sem byggt hefur hluta Elliheimilisins Grundar í Hveragerði í nánd við hina heitu hveru.

Fram til þessa hefur aðeins verið reist hér ein heilsubótarstöð sem sérstaklega byggir á nýtingu jarðvarmans, hæli Náttúrlækningafélags Íslands í Hveragerði, en önnur slík stöð er í byggingu á Akureyri á vegum náttúrulækningasamtakanna. Má þó í þessu sambandi ekki gleyma hinum fjölmörgu sundstöðum um land allt sem nýta heita vatnið til heilsubótar þótt þeir falli að mestu utan ramma þessarar tillögu.

Að áliti flutningsmanna er löngu orðið tímabært að hér á landi verði hafist handa um byggingu alhliða heilsubótarstöðva þar sem nýttur væri jarðvarmi, hveravatn, hveraleir og ölkelduvatn. Þar er um náttúrugæði að ræða sem óvída er að finna í Evrópulöndum og skapa því betri aðstöðu til framkvæmda á þessu sviði hér á landi. Slíkar heilsubótarstöðvar mundu,

eins og reynslan frá Hveragerð sýnir, verða sóttar í verulegum mæli af Íslendingum. En einnig má telja að líklegt sé að útlendingar sæki slíkar stöðvar í miklum mæli ef vel tekst til um framkvæmdina og kynningu þeirra erlendis. Gæti stofnun heilsuræktarstöðvar hérlendis á þann hátt stuðlað mjög að því að ferðamenn sæki hingað til lands í auknum mæli og skapað á þann hátt bæði atvinnu á nýjum vettvangi og gjaldeyrstekjur.

Könnun Sameinuðu þjóðanna.

Um 1970 var þess óskað af hálfu íslenskra stjórnvalda að aðstoð fengist frá Sameinuðu þjóðunum til úttekta á framtíðarmöguleikum Íslands sem ferðamannalands. Bandarísku ráðgjafarfyrtæki í ferðaþjónustu, Checchi and Company, var falið að annast verkið í samráði við íslenska ferðamálaaðila. Fyrtækið skilaði umfangsmiklum skýrslum og tillögum um það hvernig unnt væri að efla ferðaþjónustu hér á landi og kenndi þar margra grasa. Sérstök skýrsla fjallaði um byggingu heilsubótarstöðva sem nýttu jarðvarmann og heita vatnið á ýmsan hátt. Tveir Íslendingar lögðu hönd á plóginn við gerð skýrslunnar, þeir dr. Gunnar Böðvarsson er fjallaði um íslensk jarðhitasvæði og Sigurður R. Guðmundsson efnasamsetningu vatnsins þar.

Sérstaka skýrsla um heilsubótaráhrif heita vatnsins hér á landi gerði síðan Dr. Maurice Lamarche, prófessor við læknadeild háskólans í Nancy í Frakklandi. Í niðurstöðum hans kemur m. a. fram að lindarvatn og hveravatn hér á landi er víða gætt þeim sömu heilsubótareiginleikum og vatn það sem notað er við ýmsar kunnustu heilsubótarstöðvar Evrópu. Gerir prófessorinn tillögur um að komið verði á stofn baðlækningastöðvum hér á landi sem ætla mætti að sóttar yrðu ekki síst frá öðrum löndum. Jafnframt rekur hann læknisfræðileg atriði sem lúta að meðferð við ýmsum sjúkdómum miðað við eiginleika íslenska lindarvatnsins, hveravatnsins og leirbaða. (M. Lamarche, Medical Hydrology in Iceland, Tourism in Iceland, Phase Two, Vol. II.)

Ekki er kunnugt um að neinar af þessum tillögum hafi leitt til framkvæmda af hálfu hins opinbera eða einkaaðila en ljóst er að þar eru dregnar saman mjög gagnlegar rannsóknaniðurstöður um þessi efni sem að notum geta komið í framtíðinni.

Nýjar nýtingarleiðir jarðhitans.

Svo sem hér hefur verið greint frá liggja þegar fyrir allmiklar upplýsingar um nýtingu jarðhitans hér á landi í heilsubótar- og lækningaskyni og fram hefur komið í rannsókn Sameinuðu þjóðanna að skilyrði fyrir slíkar heilsubótarstöðvar eru jafngóðar eða betri hér á landi en víðast annars staðar.

Þess vegna er fyllilega tímabært að heilbrigðisyfirvöld hafi forgöngu um að gerð verði áætlun um það á hvern hátt jarðhiti og hveravatn verði best nýtt hér á landi í heilsubótarskyni. Hluti þeirrar könnunar ætti að leiða í ljós hvaða staðir á landinu eru vænlegastir í þessu efni. Auk Hveragerðis er ljóst að til greina kæmi að reisa slíka stöð í nágrenni Svartsengis á Reykjanesi þar sem margir hafa sótt böð í Bláa lóninu sér til heilsubótar. Fyrir dyrum stendur nú í sumar sérstök könnun heilbrigðisyfirvalda á lækningamætti jarðsjávarins þar. En ljóst er að ýmsir aðrir staðir á landinu hafa upp á landkosti og náttúrugæði að bjóða sem máli skipta í þessu efni.

Jafnframt er eðlilegt að hluti af slíkri könnun verði áætlun um rekstrargrundvöll heilsubótarstöðva. Þær upplýsingar verða að liggja fyrir áður en unnt er að leggja drög að framkvæmdum á þessu sviði hvort sem er af hálfu einstaklinga eða áhugafélaga um þessi efni.

Þegar litið er á þetta mál í heild má segja að hér tvinnist saman leiðir til nýrrar nýtingar jarðhitans hér á landi, stofnun nýrrar heilsubótarstöðu fyrir útlendinga jafnt sem Íslendinga og efling ferðaþjónustunnar hér á landi.